

**OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA BARQAROR RIVOJLANISHNI
TA’MINLASHDA STRATEGIK MENEJMENTNING INNOVATSION
YONDASHUVLAR**

Axmedova Gulnoza Muzaffar qizi
ahmedovagulnoza1400@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida barqaror rivojlanishni ta’minlashda strategik menejmentning innovatsion yondashuvlari, ularning mazmuni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ta’lim muassasalarini uzoq muddatli rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish, boshqaruv jarayonlariga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ta’lim sifatini oshirish hamda inson kapitalini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Maqolada strategik rejalashtirish, raqamli transformatsiya va samarali resurs boshqaruvining oliy ta’lim muassasalari barqarorligiga ta’siri asoslab berilgan hamda strategik menejmentni takomillashtirish bo’yicha amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: barqaror rivojlanish, strategik menejment, oliy ta’lim, innovatsion yondashuvlar, strategik rejalashtirish, ta’lim sifati, raqamli transformatsiya, inson kapitali, samarali boshqaruv.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta’lim tizimini barqaror rivojlantirish, ta’lim sifatini oshirish hamda xalqaro raqobatbardoshlikni ta’minlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Oliy ta’lim muassasalari nafaqat malakali mutaxassislar tayyorlash, balki ilmiy salohiyatni rivojlantirish, innovatsiyalarni yaratish va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo’shishda ham muhim o‘rin tutadi. Mazkur vazifalarni samarali amalga oshirish esa boshqaruv tizimiga zamonaviy yondashuvlarni joriy etish va uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishni talab etadi.

Strategik menejment oliy ta’lim muassasalarining maqsadlarini belgilash, mavjud resurslardan oqilona foydalanish, ichki va tashqi muhitdagi o‘zgarishlarni tahlil qilish hamda kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlashga xizmat qiladi. Biroq an’anaviy boshqaruv usullari zamonaviy ta’lim tizimida yuzaga kelayotgan murakkab muammolarni hal etishda har doim ham yetarli samaradorlikni ta’minlay olmaydi. Shu sababli innovatsion texnologiyalar, raqamli boshqaruv vositalari, ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va moslashuvchan rejalashtirish kabi yondashuvlardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Oliy ta’lim muassasalarining barqaror rivojlanishi moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, ta’lim va ilmiy faoliyat sifatini oshirish, professor-o‘qituvchilarning salohiyatini rivojlantirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashish bilan chambarchas bog‘liq. Ushbu jarayonlarda strategik menejmentning

innovatsion yondashuvlari muassasaning uzoq muddatli maqsadlarini belgilash va ularga erishish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Maqolaning maqsadi oliy ta’lim muassasalarida barqaror rivojlanishni ta’minlashda strategik menejmentning innovatsion yondashuvlari ahamiyatini tahlil qilish hamda boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun strategik menejmentning nazariy asoslarini o’rganish, innovatsion boshqaruv usullarining imkoniyatlarini aniqlash, barqaror rivojlanishga ta’sir etuvchi asosiy omillarni tahlil qilish va oliy ta’lim muassasalarida strategik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish yo’llarini asoslash vazifalari belgilangan.

Asosiy qism: Barqaror rivojlanish zamonaviy oliy ta’lim tizimining uzoq muddatli istiqbolini belgilovchi muhim tamoyillardan biridir. U ta’lim muassasasining iqtisodiy barqarorligi, ijtimoiy mas’uliyati, ilmiy salohiyati va ekologik ongini rivojlantirishga qaratilgan faoliyatini o’z ichiga oladi. Oliy ta’lim muassasalarida barqaror rivojlanishni ta’minlash nafaqat mavjud resurslardan samarali foydalanishni, balki kelajakdagi ehtiyojlarni oldindan aniqlash va o’zgaruvchan sharoitlarga moslashishni ham talab etadi. Strategik menejment tashkilotning uzoq muddatli maqsadlarini belgilash, rivojlanish yo’nalishlarini aniqlash, mavjud imkoniyatlarni baholash va belgilangan maqsadlarga erishish mexanizmlarini ishlab chiqishga qaratilgan boshqaruv faoliyatidir. Oliy ta’lim muassasalarida strategik menejment ta’lim sifati, ilmiy tadqiqotlar samaradorligi, kadrlar salohiyati, moliyaviy resurslar va xalqaro hamkorlikni yagona rivojlanish strategiyasi asosida muvofiqlashtirish imkonini beradi.

Bugungi kunda oliy ta’lim muassasalari demografik o’zgarishlar, mehnat bozori talablarining yangilanishi, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va xalqaro raqobatning kuchayishi kabi omillar ta’sirida faoliyat yuritmoqda. Bunday sharoitda boshqaruv qarorlarini faqat joriy vaziyatga asoslangan holda qabul qilish yetarli emas. Aksincha, istiqbolni prognozlash, ehtimoliy xavflarni aniqlash va muqobil rivojlanish ssenariylarini ishlab chiqishga asoslangan strategik yondashuv zarur. Shu nuqtayi nazardan, strategik menejmentning asosiy vazifasi oliy ta’lim muassasasining mavjud holatini tahlil qilish bilan cheklanmay, uning kelajakdagi rivojlanish imkoniyatlarini aniqlash va barqaror natijalarga erishishni ta’minlashdan iborat.

Innovatsion strategik menejment an’anaviy boshqaruv usullarini zamonaviy texnologiyalar, yangi tashkiliy mexanizmlar va ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish usullari bilan uyg’unlashtirishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv oliy ta’lim muassasalariga ichki imkoniyatlardan samarali foydalanish, tashqi muhitdagi o’zgarishlarga tezkor moslashish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Birinchidan, ****raqamli transformatsiyaga asoslangan strategik boshqaruv**** muhim ahamiyatga ega. Ta’lim jarayonlarini boshqarish, talabalar o’zlashtirishini monitoring qilish, professor-o’qituvchilar faoliyatini baholash va moliyaviy resurslarni taqsimlashda raqamli platformalardan foydalanish boshqaruv jarayonlarining shaffofligini oshiradi. Shuningdek,

raqamli texnologiyalar ma'lumotlarni tezkor yig'ish va tahlil qilish orqali rahbariyatga asoslangan qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Ikkinchidan, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv innovatsion strategik menejmentning muhim yo'nalishidir. Bunda qarorlar faqat rahbarlarning shaxsiy tajribasi yoki subyektiv qarashlariga emas, balki ta'lim sifati, talabalar qoniqishi, bitiruvchilar bandligi, ilmiy nashrlar va moliyaviy ko'rsatkichlar kabi aniq ma'lumotlarga asoslanadi. Tegishli ko'rsatkichlarni muntazam tahlil qilish mavjud muammolarni erta aniqlash va rivojlanish strategiyasiga zarur o'zgartirishlar kiritish imkonini beradi.

Uchinchidan, innovatsion va tadbirkorlikka yo'naltirilgan boshqaruv oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy va ilmiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ilmiy ishlanmalarni amaliyotga joriy etish, biznes tuzilmalari bilan hamkorlik qilish, startup loyihalarini qo'llab-quvvatlash va grant mablag'larini jalb qilish muassasaning moliyaviy imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, universitetning ilmiy salohiyati va jamiyat bilan aloqalarini rivojlantiradi.

To'rtinchidan, inson kapitalini rivojlantirishga asoslangan strategik yondashuv barqaror taraqqiyotning muhim shartidir. Professor-o'qituvchilar va boshqaruv xodimlarining kasbiy malakasini oshirish, raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion faoliyatini rag'batlantirish hamda yosh mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash ta'lim muassasasining uzoq muddatli rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Beshinchidan, **ekologik va ijtimoiy mas'uliyatga asoslangan boshqaruv** barqaror rivojlanish strategiyasining ajralmas qismidir. Energiya va suv resurslaridan oqilona foydalanish, qog'oz sarfini kamaytirish, elektron hujjat aylanishini rivojlantirish, inklyuziv ta'lim muhitini yaratish hamda barcha talabalar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash oliy ta'lim muassasasining ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi.

Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion strategik menejmentni samarali tashkil etish tizimli yondashuvni talab qiladi. Bunda alohida texnologiyalarni joriy etishning o'zi yetarli bo'lmay, ularni muassasaning umumiy rivojlanish maqsadlari bilan muvofiqlashtirish lozim.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalarida barqaror rivojlanishni ta'minlash strategik menejmentning innovatsion yondashuvlarini joriy etish bilan uzviy bog'liq. Raqamli texnologiyalar, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, inson kapitalini rivojlantirish va samarali resurs taqsimoti ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, strategik boshqaruv samaradorligi aniq maqsadlarni belgilash, rivojlanish istiqbollarini prognozlash, faoliyat natijalarini muntazam monitoring qilish va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishga bog'liq. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish, rahbarlarning kasbiy va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish hamda xalqaro tajribani amaliyotga tatbiq etish zarur. Demak, strategik menejmentning innovatsion yondashuvlarini izchil amalga oshirish oliy ta'lim muassasalarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash, ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy talablar asosida rivojlanishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. UNESCO. *Education for Sustainable Development: A Roadmap*. Paris: UNESCO, 2020.
2. UNESCO. *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris: UNESCO, 2021.
3. OECD. *OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem*. Paris: OECD Publishing, 2023.
4. Porter, M. E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Free Press, 1980.
5. Kaplan, R. S., Norton, D. P. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Boston: Harvard Business School Press, 1996.
6. Drucker, P. F. *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*. New York: Harper & Row, 1973.
7. Fullan, M. *The New Meaning of Educational Change*. 5th ed. New York: Teachers College Press, 2016.
8. European Commission. *European Universities Initiative*. Brussels: European Commission, 2019.